

N:o 39.

Ank. till Riksd. Kansli d. 25 Febr. 1874, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående understöd åt elementarskolor för flickor; Gifven Stockholms Slott den 20 Februari 1874.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 22 Maj 1873 i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes för näst sammanträdande riksdag framlägga nådigt förslag, i hvad mån och under hvilka vilkor staten må understödja af kommuner upprättade undervisningsanstalter för qvinlig ungdom, så vill Kongl. Maj:t på de grunder, som äro omförmälda i bilagda utdrag af det inför Kongl. Maj:t i Statsrådet den 31 sistlidne December hållna protokoll öfver ecklesiastikärenden, föreslå Riksdagen:

att till Kongl. Maj:ts disposition ställes ett *förslagsanslag* å 50,000 riksdaler, att användas till understöd åt af kommuner upprättade tre-, fem- eller åttaklassiga elementarskolor för flickor, under följande vilkor och bestämmelser:

att hvarje kommun, som för upprättande af dylik skola önskar erhålla statsbidrag, skall kostnadsfritt upplåta för skolan lämplig, ändamålsenligt inredd och med fri lekplats försedd lokal, tillhandahålla skolans rektor eller föreståndarinna passande bostad eller motsvarande hyresersättning samt bidraga till första uppsättningen af läroverkets undervisningsmateriel med 250 riksdaler för treklassig, 500 riksdaler för femklassig och 750 riksdaler för åttaklassig skola;

att kommunen dessutom skall ansvara för, att till bestridande af skolans utgifter kommer skolkassan år-

ligen till godo genom lärjungarnes skolafgifter eller på annat sätt ett belopp, som icke får understiga för treklassig skola 1,333 riksdaler 33 öre, för femklassig 2,666 riksdaler 66 öre och för åttaklassig 5,000 riksdaler, och ej heller vara mindre än sammanlagda beloppet af lärjungarnes afgifter, beräknade vid treklassig skola till 30 riksdaler, samt vid fem- och åttaklassig till 40 riksdaler för hvar och en af skolans lärjungar, de oberäknade, som skolan såsom vilkor för åtnjutande af statsunderstöd kan vara skyldig lemna kostnadsfri undervisning;

att kommunen för en tid af fem år i sender ikläder sig nu nämnda förpligtelser för skolans underhåll;

att staten tillskjuter till första uppsättningen af undervisningsmateriel ett lika belopp med kommunen;

att staten årligen bidrager till skolans underhåll med dubbla summan af det belopp, som — utöfver hvad som erfordras för skollokal, boställe för rektor eller föreståndarinna samt första undervisningsmaterielen — inflyter till skolkassan genom lärjungarnes afgifter eller på annat sätt, dock icke utöfver 3,333 riksdaler 33 öre för treklassig, 6,666 riksdaler 66 öre för femklassig och 12,000 riksdaler för åttaklassig skola;

att lärjungarnes afgifter må af kommunen bestämmas, dock icke till högre belopp än 40 riksdaler för lärjunge i de tre lägsta klasserna, 50 riksdaler i fjärde och femte samt 60 riksdaler i de högre klasserna, för år räknadt, utom inskrifningsavgift af 6 riksdaler samt en terminlig avgift af 2 riksdaler till underhåll och utvidgning af undervisningsmaterielen och ytterligare en dylik avgift å samma belopp till bekostande af ljus. ved, städning och uppässning;

att hvar tionde lärjunge vid läroverket skall åtnjuta kostnadsfri undervisning;

äfvensom att vid dylik skola anställd lärare, hvilken fullgjort vilkoren för att kunna utnämnas till lektor eller adjunkt vid statens elementarläroverk, må, i händelse han vinner ordinarie anställning vid ett sådant, för uppflyttning i högre lönegrad. der tillgodoräkna sig sin tjänstgöring vid af staten understödd elementarskola för flickor, på

samma sätt som om han tjenstgjort vid offentligt elementarläroverk, så framt hans förenämnda tjenstgöring varit väsendtligen lika med lektors- eller adjunktstjenstgöring vid statens elementarläroverk, samt han företer vederbörligt intyg derom, att han med nit och skicklighet fullgjort sina tjensteåligganden.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

G. Wennerberg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastik-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 31 December 1873.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern ADLERCREUTZ,
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden BREDBERG,
BERG,
Friherre LEIJONHUFVUD,
WÆRN,
WENNERBERG,
BERGSTRÖM,
Friherre ALSTRÖMER och
WEIDENHIELM.

39:o.

Slutligen anförde föredragande Departementschefen statsrådet Wennerberg:

»Sedan Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse den 16 Juni 1866 gjort framställning derom, att Eders Kongl. Maj:t måtte, på sätt lämp-

ligast pröfvades, låta utreda och undersöka, dels i hvilken mån offentliga läroanstalter för qvinlig ungdom kunde anses ytterligare bära på det allmännas bekostnad upprättas, och dels huru, i sådan händelse, dylika anstalter borde organiseras, samt att Eders Kongl. Maj:t tacktes för en kommande riksdag låta framlägga den utredning, som sålunda kunde i frågan vinnas, jemte de förslag, som deraf kunde föranledas, så uppdrog Eders Kongl. Maj:t verkställandet af den utaf Rikets Ständer begärda utredningen åt en komité; och sedan denna komité afgifvit underdånigt betänkande, aflät Eders Kongl. Maj:t den 30 Januari 1873 nådig proposition till Riksdagen uti detta ämne.

I anledning af denna nådiga proposition har Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 22 sistlidne Maj anført, att Riksdagen i afseende på önskvärdheten deraf, att god och grundlig elementarundervisning måtte så allmänt som möjligt komma den qvinliga ungdomen till godo, instämde i de åsigter, som funnes uttalade i det utdrag af statsrådsprotokollet för den 3 Januari 1873, hvilket såsom bilaga åtföljde samma nådiga proposition, samt i förut nämnda komitébetänkande, men att Riksdagen likväl funnit skäl till betänkligheter i afseende på beskaffningen af de utaf Eders Kongl. Maj:t föreslagna elementarskolorna för qvinlig ungdom, hvarjemte Riksdagen fruktade, att den nådiga propositionen innehölle ett vidsträcktare erkännande af statens skyldighet att vidkännas uppoffringar för qvinnans bildning, än landet kunde och borde åtaga sig.

Ehuru Riksdagen i följd häraf ej auset sig bära bifalla upprättandet af flickskolor på det sätt, som af Eders Kongl. Maj:t blifvit föreslaget, hade Riksdagen likväl funnit sjelfva saken vara i hög grad behjertansvärd och ansett, att staten borde uppmuntra till inrättande af goda undervisningsanstalter för qvinnor genom att understödja sådana läroverk, hvilket enligt Riksdagens mening bäst kunde ske på det sätt, att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de åsigter, som af komiterade uttalats, staten samverkade med kommunerna för ändamålets vinnande. De bidrag, som staten åtog sig att lemna, kunde då lämpligen gifvas under vissa vilkor rörande skolornas omfång, lärares och lärarinnors kompetens, skolafgifternas maximibelopp, fria elevplatser, rättighet för staten att utöfva kontroll öfver de särskilda skolornas verksamhet, m. m., hvilka bestämmelser likväl enligt Riksdagens tanke icke borde gå derhän, att kommunernas rätt att organisera dessa skolor trädde för nära. Men framförallt borde, enligt Riksdagens åsigt, staten underlätta kommuners äfvensom enskildas bemödanden för den qvinliga undervisningens befrämjande genom att i vidsträcktare omfattning sörja

för lärarinnors bildande, för hvilken ytterst viktiga angelägenhet Riksdagen ansåge, att hittills utträttats mindre än önskligt varit.

På grund af dessa skäl hade Riksdagen icke ansett sig kunna bifalla Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition uti ifrågavarande ämne, men deremot beslutit att i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes för näst sammanträdande Riksdag framlägga nådigt förslag, i hvad mån och under hvilka vilkor staten må understödja af kommuner upprättade undervisningsanstalter för qvinlig ungdom, och i sammanhang härmed om vidtagande af de ytterligare åtgärder, som kunna erfordras för bildande af lärarinnor.

Vidkommande frågan i hvad mån staten må understödja af kommuner upprättade undervisningsanstalter för qvinlig ungdom, hafva komiterade såsom sin åsigt uttalat, att, med afräkning af utgifter för skollokal och bostad eller hyresersättning åt rektor eller föreståndarinna, för hvilka kommunen ensam borde ansvara, samt af kostnaden för första uppsättningen af undervisningsmateriel, hvilken skulle betalas till hälften af kommunen och till hälften af staten, borde öfriga kostnader, beräknade till ett visst belopp, bestridas till två tredjedelar af staten och en tredjedel af lärjungarnes afgifter, och skulle kommunen ikläda sig ansvarighet för fem år i sender, att dessa afgifter af lärjungarna till beräknadt belopp komme skolkassan till godo, samt, om så icke skedde, sjelf tillskjuta det felande.

Då elementarundervisningen för flickor genom antagandet af detta komiterades förslag, om än icke i lika vidsträckt omfattning som genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition i detta ämne till sistlidne Riksdag, dock i betydlig grad och så långt omständigheterna för närvarande synas medgifva, befrämjas, anser jag mig böra till detsamma tillstyrka bifall, dock med vissa närmare bestämningar, för hvilka jag anhåller att få redogöra i sammanhang med frågan om *beloppet* af statsbidraget och lärjungarnes afgifter.

I öfverensstämmelse med den åsigt jag till statsrådsprotokollet af den 3 Januari 1873 uttalat, anser jag elementarskolor för flickor kunna till *omfattningen* lämpligen göras dels *lägre* med tre eller fem klasser, dels *högre* med åtta; och böra fordringarna å lärjungarnas kunskaper för intagning i skolans nedersta klass icke sättas lägre än till det mått, som är föreskrifvet för intagning i första klassen af rikets elementarläroverk.

Någon för samtliga skolor af lika omfång gemensam *undervisningsplan* med bestämda läroämnena för hvarje klass samt bestämda lärotimmar och lärokurser i hvarje ämne anser jag mig icke böra föreslå,

utan synes det mig böra öfverlätas åt hvarje kommun att sjelf uppgöra en sådan för sin skola. Deremot torde det böra stadgas såsom villkor för åtnjutande af statsbidrag, att skolan skall ega ett af Eders Kongl. Maj:t godkänt och till efterrättelse fastställt reglemente, upptagande alla väsendtliga bestämmelser rörande skolans anordning och verksamhet, och lärere vid upprättandet af ett sådant komiterades förslag rörande undervisningen kunna tjena till god ledning. Härigenom skulle å ena sidan hvarje kommun kunna få undervisningen vid sin flickskola ordnad på det sätt, som bäst öfverensstämde med kommunens önskningsar, och å andra sidan Eders Kongl. Maj:t dock sättas i tillfälle att vaka deröfver, att vid hvarje af staten understödd elementarskola för flickor de *allmänna* villkoren för en god elementarundervisning blefve behörigen iakttagna, äfvensom att nödig omvårdnad derstädes egnades lärjungarnas fysiska krafter och dessas utveckling.

Att för hvarje dylik skola en särskild *styrelse* finnes, åt hvilken öfverinseendet öfver skolan varder anförtrodt, håller jag nödvändigt. Rörande antal ledamöter i styrelsen, deras tillsättning m. m., har jag icke skäl att afvika från det förslag, som komiterade framställt, i annat afseende än det, att jag finner lämpligare, att stiftets domkapitel utser de tvänne ledamöter, som enligt komiterades förslag det skulle tillkomma chefen för ecklesiastikdepartementet att välja.

Förslag till fullständig *stat*, upptagande det antal lärare eller lärarinnor, som vid dessa skolor borde anställas, samt aflöningsbeloppet för hvar och en af dem anser jag mig icke kunna framlägga, enär staten är i viss mån beroende af undervisningsplanen. *Några* bestämmelser i detta hänseende synas mig dock kunna och böra gifvas, på det att man på skolans förnämsta lärare eller lärarinnor må vara berättigad att ställa de fordringar, som deras magtpåliggande uppdrag kräfver. Det torde derföre böra bestämmas, att vid dessa läroverk följande lärare och lärarinnor med nedan stående aflöningsbelopp skola finnas:

vid högre elementarskola:

1 rektor med lön af 3,500 R:dr jemte boställe eller hyresersättning;

1 första lärarinna, tillika biträdande föreståndarinna, med lön af 1,500 R:dr;

2:ne lärarinnor, hvardera med lön af 1,000 R:dr;

vid femklassig elementarskola:

1 föreståndarinna, som tillika är 1:sta lärarinna, med lön af 1,500 R:dr samt fri bostad eller hyresersättning;
2:ne lärarinnor med lön af 1,000 R:dr hvardera;

vid treklassig elementarskola:

1 föreståndarinna, tillika första lärarinna, med lön af 1,250 R:dr samt fri bostad eller hyresersättning;

1 lärarinna med lön af 1,000 R:dr;

kommunen obetaget att höja lönerna utöfver nämnda belopp, äfvensom att i stället för föreståndarinna vid lägre elementarläroverk anställa en rektor med en efter hans ställning lämpad lön.

Hvad beträffar *kompetensvilkoren* för *dessa lärare och lärarinnor*, anser jag de af komiterade föreslagna fullt nöjaktiga. Likaså instämmer jag i komiterades förslag rörande deras tillsättning. Vidkommande öfriga lärare och lärarinnor, som vid dylika läroverk blifva behöfliga, deras aflöning, kompetensvilkor m. m., anser jag icke ändamålsenligt, att några för hvarje skola bindande föreskrifter på förhand meddelas, utan synes mig lämpligare att vederbörande få sjelfva föreslå nödiga bestämmelser härom i sammanhang med förslag till reglemente för skolan.

Vidare synes mig billigt och rättvist, att vid i fråga varande läroverk anställd lärare, som fullgjort vilkoren för att kunna utnännas till lektor eller adjunkt vid statens elementarläroverk, må, i händelse han vinner ordinarie anställning vid ett sådant, för uppflyttning i högre lönegrad der tillgodoräkna sig sin tjänstgöring vid af staten understödd elementarskola för flickor, på samma sätt som om han tjänstgjort vid offentligt elementarläroverk, så framt hans förenämnda tjänstgöring varit väsendtligen lika med lektors- eller adjunktstjänstgöring vid statens elementarläroverk, samt han företer vederbörligt intyg derom, att han med nit och skicklighet fullgjort sina tjänsteåligganden.

Komiterade hafva föreslagit, att *lärjungarnas afgifter* skulle utgå med ett en gång för alla fastställdt belopp, nemligen för lärjunge i de tre lägsta klasserna med 40 riksdaler, i fjerde och femte klasserna med 50 riksdaler och i sjette och sjunde klasserna med 60 riksdaler, för år räknadt, utom inskrifningsavgifter, afgifter till undervisningsmateriel, till ljus och ved m. m., äfvensom särskilda afgifter för undervisning i vissa valfria ämnen. Enligt komiterades beräkning af den inkomst, som ge-

nom lärjungarnas afgifter skulle inflyta till skolkassan, utgör denna icke mer än en tredjedel af kostnaden för skolan, och hälften af det utaf komiterade föreslagna statsbidraget, och utgifterna för läroverket komma antagligen icke i allmänhet att understiga hvad komiterade beräknat. En nedsättning i lärjungarnas afgifter vore väl önskelig, och med ett något högre lärjungeantal än det, som komiterade lagt till grund för sina beräkningar, kanske också möjlig, men såsom allmän regel torde en sådan icke kunna bestämmas, utan att detta skulle medföra motsvarande tillökning i kommunens utgifter för skolans underhåll, eller ock skolan blottställas för den faran, att, i anseende till otillräckliga inkomster, besparingar i utgifterna måste göras, der sådana ej utan skada för läroverket kunna ega rum. För att icke genom bestämmandet af en fast afgift för hvarje lärjunge till det belopp, som vid ett antaget medeltal af lärjungar måste beräknas erforderligt, såvida deras afgifter skola betäcka en tredjedel af kostnaden för läroverket, förhindra en nedsättning, der den kunde ske utan skada, och på det å andra sidan skolan må tillförsäkras en viss minimi-inkomst, som aldrig bör understiga, men vid stort lärjungeantal kan och bör öfverstiga hälften af statsbidraget, hvarigenom läroverket sättes i tillfälle att utan ytterligare bidrag af statsmedel anordna parallelklasser, der sådana blifva erforderliga, har jag trott mig böra föreslå, att det må ankomma på kommunen att bestämma lärjungarnas afgifter, dock icke till högre belopp än 40 R:dr för lärjunge i de tre lägsta klasserna, 50 riksdaler i fjerde och femte samt 60 riksdaler i de högre klasserna, för år räknadt. utom inskrifningsavgift af 6 riksdaler samt en terminlig afgift af 2 riksdaler till underhåll och utvidgning af undervisningsmaterielen och ytterligare en dylik afgift å samma belopp till bekostande af ljus, ved, städning och uppässning, allt i öfverensstämmelse med komiterades förslag, men att kommunen ock skall ansvara för, att genom afgifter af lärjungarna eller på annat sätt en inkomst kommer skolan till godo motsvarande sammanlagda beloppet af lärjungarnas afgifter, om dessa beräknas för hvarje lärjunge vid treklassig skola till 30 riksdaler, samt vid fem- och åttaklassiga skolor till 40 riksdaler, dock att detta belopp icke får understiga hälften af det minsta statsbidraget för år. Från lärjungeantalet afräknas härvid det antal elever, åt hvilket skolan såsom vilkor för erhållande af statsbidrag förklarar skyldig att lemna kostnadsfri undervisning.

På det att skolans bestånd ej må för hvarje termin kunna sättas i fråga, men å andra sidan kommunen ej behöfva åtaga sig förbindelser i afseende på skolan för så lång tid, att i anledning deraf tvekan skä-

ligen kunde uppstå, om kommunen under sådana villkor vill upprätta någon skola, anser jag, lika med komiterade, att kommunen för en tid af fem år i sender bör ikläda sig förut nämnda förpligtelser för skolans underhåll. Skulle skolan komma att upphöra, torde det böra på Eders Kongl. Maj:ts pröfning bero, huru de medel skola användas, som möjligen kunna finnas i läroverkets kassor.

Som tillfälle ej helt och hållet bör saknas för medellösa föräldrars barn att erhålla undervisning vid dessa skolor, torde det böra föreskrifvas, att vid hvarje skola skall ett visst antal *frielever* emottagas, och hemställer jag i detta afseende, att hvar tionde lärjunge må vara från alla afgifter till skolan befriad. Angående villkoren för erhållande af frielevs plats tillstyrker jag hvad komiterade föreslagit.

Vid bestämmande af det belopp, hvarmed statens bidrag borde utgå, hafva komiterade, efter beräkning af utgifterna för de olika slagen af skolor, föreslagit, att två tredjedelar af det beräknade utgiftsbeloppet skulle utgöra statens *en gång för alla bestämda* bidrag, med villkor att kommunen ansvarade för att minst en tredjedel af samma belopp genom elevernas afgifter eller genom tillskott af kommunen komme skolan till godo. På grund af en sådan beräkning hafva komiterade upptagit utgifterna för en treklassig skola till 4,400 riksdaler, för en femklassig till 8,500 riksdaler och för en fullständig till 14,650 riksdaler samt föreslagit statsbidraget i runda tal för en treklassig skola till 3,000 riksdaler, för en femklassig till 6,000 riksdaler, och för en fullständig skola till 10,000 riksdaler. Ehuru enligt det förslag jag här framställt kommunen skulle ega att ordna sin skola med långt större frihet än enligt komiterades förslag, har jag dock trots mig kunna lägga komiterades kostnadsberäkningar till hufvudsaklig grund för beräkningen af statsbidraget. Med afseende derpå att utgifterna efter nu varande förhållanden böra beräknas något högre, än hvad komiterade gjort, har jag likväl antagit kostnaderna för en treklassig skola till 5,000 riksdaler, för en femklassig till 10,000 riksdaler och för en fullständig till 18,000 riksdaler, och borde två tredjedelar häraf utgöra statens bidrag till i fråga varande skolor. Det lär dock icke kunna förnekas, att under vissa förhållanden dylika skolor kunna, utan att ändamålet med dem förfelas, anordnas med mindre kostnad, hvarigenom såväl statens bidrag som elevernas afgifter eller kommunens ansvarighet skulle kunna sättas till lägre belopp. Jag har derföre trots mig böra för sådana fall upptaga jemväl en minimi-kostnad, hvilken jag beräknat för treklassig skola till 4,000 riksdaler, för femklassig till 8,000 riksdaler och för fullständig till 15,000 riksdaler. Statens bidrag skulle således komma att utgöra,

beräknadt efter lägsta beloppet, för treklassig skola 2,666 riksdaler 66 öre, för femklassig skola 5,333 riksdaler 33 öre och för fullständig 10,000 riksdaler, samt efter högsta beloppet respective 3,333: 33, 6,666: 66 och 12,000 riksdaler. Genom nu framställda förslag är ock det lägsta belopp bestämdt, för hvilket kommunen skulle ansvara. Det högsta beloppet af kommunens ansvarssumma kan deremot icke till siffran uppgifvas, enär det, enligt hvad förut är föreslaget, skulle blifva beroende af lärjungarnas antal. Då det icke synes mig möjligt att beräkna, huru många af kommuner upprättade elementarskolor för flickor antagligen skulle komma till stånd redan med år 1875, så kan jag icke heller angifva någon bestämd summa såsom då erforderlig för bestridande af statens bidrag till sådana skolor enligt nu föreslagna grunder. Med afseende härpå får jag underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föresla Riksdagen att till Eders Kongl. Maj:ts disposition för nämnda ändamål ställa ett *förslagsanslag*, hvars belopp torde kunna upptagas till 50,000 riksdaler.

För utöfvande af *kontroll* öfver en skola utgör det ett af de viktigaste villkoren, att årlig redogörelse lemnas för skolans verksamhet, och en sådan redogörelse är äfven i andra afseenden — pedagogiskt och statistiskt — af stort intresse. Men skall något större gagn deraf kunna förväntas, bör den utgifvas af trycket, så att den må kunna blifva lätt tillgänglig för en hvar, som om skolan önskar få kännedom. Jag hemställer derfore, att det må åläggas skolans rektor eller föreståndarinna att på skolans bekostnad af trycket utgifva och i visst antal exemplar till Ecklesiastik-Departementet aflemna årlig redogörelse för skolans verksamhet i enlighet med de föreskrifter, som i sådant afseende kunna komma att meddelas, hvarjemte skolan bör vara underkastad den inspektion, som Eders Kongl. Maj:t kan finna för godt att besluta.

Härmed har jag angifvit både i hvad mån och under hvilka allmänna villkor jag anser staten böra understödja af kommuner inrättade elementarskolor för flickor. Bestämmelser angående beloppet af det statsbidrag, som en skola må tillgodonjuta, innan den med alla sina klasser hunnit utbildas, äfvensom öfriga föreskrifter, som äro af nöden, innan en skola börjar sin verksamhet, anser jag höra till det reglemente, som för hvarje särskildt läroverk borde underställas Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och stadfästelse.

Hvad slutligen angår Riksdagens underdåniga anhållan, att Eders Kongl. Maj:t täcktes framlägga förslag till vidtagande af de ytterligare åtgärder, som kunna erfordras för bildande af lärarinnor, får jag dels

tillkännagifva, att jag ofördröjligen ämnar för Eders Kongl. Maj:t föreslå upprättande af tvänne nya seminarier för bildande af folkskolelärarinnor, dels ock, beträffande lärarinnor för elementarundervisningen, upplysa, att det i Stockholm inrättade seminarium för bildande af lärarinnor har utrymme för flera lärjungar än som hitintills, efter fullgjorda intagningsvilkor, der sökt inträde. Då emellertid tilloppet af inträdessökande torde komma att ökas, om genom upprättande af nu föreslagna elementarskolor för flickor dels lättare tillfälle till erhållande af god och med mindre kostnad än nu förenad elementarundervisning för flickor erbjudes, hvarigenom uppfyllandet af villkoren för inträde i seminarium underlättas, dels ock större utsigt öppnar sig för den, som genomgått detta seminarium, att vinna en jemförelsevis mera sjelfständig och betryggad samt derföre mera eftersökt anställning såsom lärarinna i en offentlig skola, så skall jag icke underlåta att för Eders Kongl. Maj:t föreslå de ytterligare åtgärder, som till befrämjande af lärarinnebildningen snart nog torde visa sig behöfliga.

På grund af hvad jag sålunda anfört, och i händelse Eders Kongl. Maj:t behagar godkänna nu framställda förslag, får jag underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t genom nådig proposition täcktes föreslå Riksdagen att till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställa ett förslagsanslag å 50,000 riksdaler, att användas till understöd åt af kommuner upprättade tre-, fem- eller åttaklassiga elementarskolor för flickor, under följande vilkor och bestämmelser:

att hvarje kommun, som för upprättande af dylik skola önskar erhålla statsbidrag, skall kostnadsfritt upplåta för skolan lämplig, ändamålsenligt inredd och med fri lekplats försedd lokal, tillhandahålla skolans rektor eller föreståndarinna passande bostad eller motsvarande hyresersättning samt bidraga till första uppsättningen af läroverkets undervisningsmateriel med 250 riksdaler för treklassig, 500 riksdaler för femklassig och 750 riksdaler för åttaklassig skola;

att kommunen dessutom skall ansvara för, att till bestridande af skolans utgifter kommer skolkassan årligen till godo genom lärjungarnas skolafgifter eller på annat sätt ett belopp, som icke får understiga för treklassig skola 1,333 riksdaler 33 öre, för femklassig 2,666 riksdaler 66 öre och för åttaklassig 5,000 riksdaler, och ej heller vara mindre än sammanlagda beloppet af lärjungarnas afgifter, beräknade vid treklas-

sig skola till 30 riksdaler, samt vid fem- och åttaklassig till 40 riksdaler för hvar och en af skolans lärjungar, de oberäknade, som skolan såsom vilkor för åtnjutande af statsunderstöd kan vara skyldig lemna kostnadsfri undervisning;

att kommunen för en tid af fem år i sender ikläder sig nu nämnda förpligtelser för skolans underhåll;

att staten tillskjuter till första uppsättningen af undervisningsmateriel ett lika belopp med kommunen;

att staten årligen bidrager till skolans underhåll med dubbla summan af det belopp, som — utöfver hvad som erfordras för skollokal, boställe för rektor eller föreståndarinna samt första undervisningsmaterielen — inflyter till skolkassan genom lärjungarnas afgifter eller på annat sätt, dock icke utöfver 3,333 riksdaler 33 öre för treklassig, 6,666 riksdaler 66 öre för femklassig och 12,000 riksdaler för åttaklassig skola;

att lärjungarnas afgifter må af kommunen bestämmas, dock icke till högre belopp än 40 riksdaler för lärjunge i de tre lägsta klasserna, 50 riksdaler i fjerde och femte samt 60 riksdaler i de högre klasserna, för år räknadt, utom inskrifningsavgift af 6 riksdaler samt en terminlig avgift af 2 riksdaler till underhåll och utvidgning af undervisningsmaterielen och ytterligare en dylik avgift å samma belopp till bekostande af ljus, ved, städning och uppässning;

att hvar tionde lärjunge vid läroverket skall åtnjuta kostnadsfri undervisning;

äfvensom att vid dylik skola anställd lärare, hvilken fullgjort vilkoren för att kunna utnännas till lektor eller adjunkt vid statens elementarläroverk, må, i händelse han vinner ordinarie anställning vid ett sådant, för uppflyttning i högre lönegrad der tillgodoräkna sig sin tjänstgöring vid af staten understödd elementarskola för flickor, på samma sätt som om han tjänstgjort vid offentligt elementarläroverk, så framt hans förenämnda tjänstgöring varit väsendtligen lika med lektors- eller adjunkts-tjänstgöring vid statens elementarläroverk, samt han företer vederbörligt intyg derom, att han med nit och skicklighet fullgjort sina tjensteåligganden.»

Uppå tillstyrkande af Statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen, med godkännande af de af Departementschefen fram-

ställda förslag angående understöd åt elementarskolor för flickor, besluta, att nådig proposition i ämnet skulle till Riksdagen aflåtas i öfverensstämmelse med hvad Departements-chefen hemställt.

Ex protocollo
Johan Schröderheim.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastik-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 20 Februari 1874.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern ADLERCREUTZ,
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden BREDBERG,
BERG,
Friherre LEIJONHUFVUD,
WÆRN,
WENNERBERG,
BERGSTRÖM,
Friherre ALSTRÖMER,
WEIDENHJELM.

Sedan Kongl. Maj:t under den 31 sistlidne December, med godkännande af föredragande Departements-chefens förslag angående understöd åt elementarskolor för flickor, beslutit att nådig framställning skulle till Riksdagen aflåtas i öfverensstämmelse med nämnda förslag, uppläste Departements-chefen statsrådet Wennerberg förslag till nådig proposition i detta ämne.

Och behagade Hans Maj:t Konungen, på Statsrådets underdåniga tillstyrkande, godkänna berörda förslag, sådant det under Litt. A. finnes detta protokoll bilagdt, samt befalla att nådig proposition i öfverensstämmelse dermed skulle till Riksdagen expedieras.

Ex protocollo

C. A. Th. Ädelgren.